

ถอนใจ

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญญา

สิ้นสุดกันที

พระอาจารย์ทูล ชิปปปณโณ

คำปรารภ

ในช่วงชีวิตของหลวงพ่อบ้านได้เทศน์โปรดชาวโลกทั้งหลายมากมายกว่า ๕๐๐ กัณฑ์ เราได้ถอดเทปออกมาจัดทำเป็นหนังสือเพื่อว่าคำสอนของหลวงพ่อบ้านมีค่าจะได้เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับทุกท่าน เพราะมีหลายๆ ท่านที่ถนัดที่จะอ่านมากกว่าฟัง

จะสังเกตได้ว่าหลวงพ่อบ้านจะเทศน์คำสอนแตกต่างกันในแต่ละวาระ เช่น เทศน์ในงานศพ งานบุญ หรือเทศน์โปรดญาติโยม พระภิกษุ สามเณร หรือนักปฏิบัติที่มุ่งตรงต่อมรรคผลนิพพาน

หนังสือที่จะออกมาชุดนี้จะมีทั้งหมด ๑๐ เล่ม จะเป็นกัณฑ์เทศน์โปรดพระภิกษุ สามเณร ในระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๓๑ ถึงพ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้จัดทำเห็นว่าเป็นประโยชน์มหาศาลไม่เฉพาะต่อนักบวชเท่านั้น แต่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่หวังความสุขเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตจนถึงผู้ที่หวังนิพพาน ในแต่ละตอนของเนื้อหาสาระ จะมีเคล็ดลับและเทคนิคที่จะช่วยประติดประต่อความข้องใจในขณะปฏิบัติ ซึ่งขณะนี้ปราศจากหลวงพ่อบ้านที่จะเป็นผู้ตอบคำถาม

หนังสือทั้ง ๑๐ เล่มนี้ ได้รวบรวมมาจากการถอดเทปหลายม้วนด้วยกัน ตั้งชื่อเสียใหม่ ซึ่งฟังแล้วอาจสะดุดใจผู้อ่านอยู่บ้าง แต่เนื้อหาสาระจะยังคงเป็นคำสอนของหลวงพ่อบ้านอยู่อย่างสมบูรณ์ ลองอ่านดูสักกัณฑ์ คณะผู้จัดทำได้ใช้เวลาและความสามารถเต็มที่กับ

หนังสือชุดนี้ และหวังอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้ประโยชน์สมเจตนารมณ์
หลวงพ่อดีพยายามที่จะสื่อความหมายคำสอนของ
พระพุทธองค์ให้เข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติตามได้ เพื่อว่าเมื่อปราศจาก
หลวงพ่อดีแล้ว ลูกศิษย์ก็จะยังเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ช่วยถอดเทปทั้ง ๑๒ ชุดนี้ ได้แก่
คุณพิราศิณี คุณเบญจ คุณพมญา คุณทวี และพระดร.ณัฐ ผู้ช่วย
ตรวจทานในภาคภาษาบาลีและจัดทำรูปเล่ม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คุณธนวัช (โหน่ง) ที่ช่วยเป็นที่ปรึกษาในการตั้งชื่อหนังสือและ
ออกแบบปกทั้งหมด เด็กชายณัฐวัชต์ (น้องกร) ผู้วาดภาพประกอบ
ในเล่ม และคุณโสรัศยา (หม่ออิว) ผู้เป็นธุระในการจัดพิมพ์

ขออนุโมทนากับทุกท่านแม้ไม่ได้เอ่ยนามมาในที่นี้ ที่มีส่วน
ช่วยให้หนังสือชุดนี้สำเร็จออกมาได้สมเจตนารมณ์ตามที่หลวงพ่อดี
ทูลเคยตั้งใจไว้

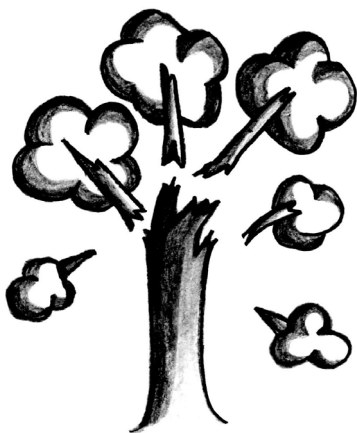
ขอกุศลผลบุญที่เกิดจากการกระทำนี้ จงส่งผลให้ท่านทั้ง
หลายบรรลุเป้าหมายไม่ว่าทางโลกหรือทางธรรมโดยสมบูรณ์ ให้
ปัญญาเกิดจนเป็นที่พึ่งของตัวเองได้ ให้ทางสว่าง บรรลุถึงมรรคผล
นิพพานในเร็ววัน ในชาตินี้ ด้วยกันทุกถ้วนหน้าด้วยเทอญ

แม่ชีโย

๘ มกราคม ๒๕๕๖

ใครๆ ก็ปรารถนาที่จะดับทุกข์ ชนิดถอนรากถอนโคน แต่ให้เวลาในการปฏิบัติเพียงเล็กน้อย ไม่สมดุลกันกับเวลา สะสมทุกข์เลย มาเริ่มต้นกันใหม่ดีไหม? โชคดี เราอาจจะสามารถถอนจิตถอนใจจากทุกข์ และกล่าวกับทุกข์ได้ว่า “สิ้นสุดกันที ทุกข์ เอย...”

ธรรมเทศนา วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๓
ณ วัดป่าบ้านค้อ จังหวัดอุดรธานี

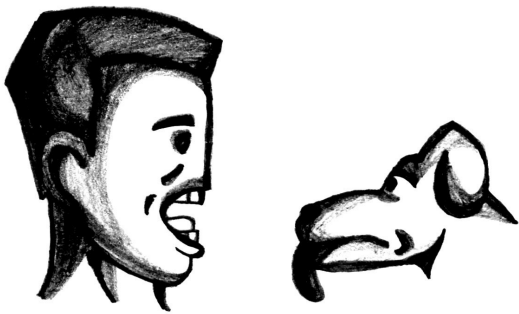
แตกเป็นสาขา

ต่ไปในอนาคตอีกสักห้าสิบปี ร้อยปี สองร้อยปี ข้างหน้า จะยิ่งเป็นไปมากกว่านี้ ลัทธิต่างๆ จะเกิดขึ้นเต็มบ้าน เต็มเมือง การแบ่งแยกทางศาสนาก็จะมีมากขึ้น ประเทศต่างๆ ในโลกก็จะแบ่งแยกกันอีก ประเทศหนึ่งก็จะแบ่งเป็นสองประเทศ ศาสนาก็เหมือนกัน จะแบ่งแยกกันอีก คือแตกเป็น นิกายขึ้นมา เช่น มหายาน เป็นต้น ก็แตกเป็นสาขาออกมา มากมาย ของพุทธเรานี้ก็ยังมี ๒ นิกาย ก็ไม่เป็นไร คือรวมกลุ่ม กันได้ แต่อนาคตต่อไปไม่แน่ แตกกันไปเรื่อยๆ ถ้ารัฐบาลควบคุม ไม่เก่งละก็มันจะมีหลายกลุ่ม หลายคณะ หลายสาย

ที่นี้ฆราวาสญาติโยมก็จะไม่ทราบว่ายไหนผิดสายนไหนถูก แต่ละสายจะอ้างอิงว่าถูกทั้งนั้น ไม่มีคำว่าผิด คือเรา ไม่ต้องไปพูดเรื่องอนาคต ดูยุคปัจจุบันนี้ก็ได้ว่า ขนาดกลุ่ม ปฏิบัติกลุ่มเดียวกัน สายธรรมยุตเรานี่เอง สมัยหลวงปู่มั่น ประวัตติเป็นมาอย่างไรก็พอจะรู้ๆ กันอยู่ แต่หลังจากนั้นมาถึง รุ่นศิษย์ของหลวงปู่มั่นก็มาแยกกันอีก แยกในความคิดความเห็น

คือตีคำสอนของหลวงปู่มั่นไม่ชัดเจน ดึงไปใส่ปริยัติบ้าง ดึงมาใส่ความคิดเห็นส่วนตัวบ้าง ก็สอนๆ กันมา

ที่นี้หลักการภาวนาปฏิบัติ เรื่องการทำสมาธิมันก็มีด้วยกันทุกคนนั่นแหละ ทุกคนต่างก็สอนสมาธิด้วยกันทั้งนั้น แต่ใครจะหนักไปทางไหน แต่เบื้องต้นจริงๆ แล้ว เมื่อกำลังหาเส้นทางยังไม่ได้ ก็จำเป็นต้องภาวนาแบบสมาธิไปก่อน คือทำไปเพื่อคอยจิ้งหะหาจิ้งหะ เป็นนักสังเกตว่าทำอย่างนั้น ถูกไหม อย่างนี้ถูกไหม คือลูปคำไปก่อน ไม่มีคนใดคนหนึ่งจะถูกที่เดียวได้ อย่างหลวงปู่มั่นครั้งแรกก็ว่าเล่นสมาธิหนักเหมือนกัน

มันออกมาจากใจ

หลวงปุ้มันสามารถจะมีอภิญาเกิดขึ้น สามารถจะ
รู้ภาษาต่างๆ เรียกว่า *นิรุตติปฏิสัมภิตา* คือรู้ภาษาสัตว์ ภาษา
ลิงท่านรู้ได้ อันนี้เป็นญาณอย่างหนึ่ง รู้เฉพาะตัว

แต่ในความหมายของนิรุตติปฏิสัมภิตาว่า รู้ภาษา ภาษา
ที่ว่ามานี้ไม่ใช่จะไปแตกฉานในภาษานั้น ภาษานี้ของโลกที่
เขาสมมติกันขึ้นมา และเมื่อไปที่ไหนก็จะพูดได้ทุกภาษาทั่วโลก
ไปฝรั่งก็พูดฝรั่ง ไปเขมรก็พูดเขมร ไปลาวก็พูดลาว อันนั้นไม่ใช่

คำว่าแตกฉานในภาษาในที่นี้หมายถึงว่า ภาษาจะมี
ความหมายว่ารู้ภาษาอื่น คือเข้าใจกัน เหมือนกับว่าเราเคยพูด
กัน เคยคุยกัน แต่ถ้าพูดกันคุยกันไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจกัน เขาจะ
พูดกันว่ามันพูดกันไม่รู้ภาษา อย่างนี้เป็นต้น นี่คือความหมาย
ของภาษาพื้นเมืองที่เราใช้พูดกัน ถ้าสื่อความหมายในภาษา
ซึ่งกันและกันแล้ว ไม่สามารถเข้าใจหรือตกลงกันได้ เขาก็จะ
พูดกันว่ามันพูดกันไม่รู้ภาษาอีกเลย นี่คือความหมายในคำพูด
เท่านั้น มันสื่อความหมายเท่านั้นเอง เขาจึงว่าของที่ว่าของจริง

๖ มั่นออกมาจากใจ

ของแท้โดยตรงนี้เอง ส่วนรู้ภาษาสัตว์อื่นอะไรต่างๆ เป็นประเด็นปลีกย่อย แต่ละองค์จะรู้ในรายละเอียดไม่เหมือนกัน

แต่ในความหมายว่าแตกฉานในภาษานี้ คือแตกฉานในการสื่อความหมาย ในการพูด ในการฟัง คือเมื่อเราฟังคนพูด เราสามารถเข้าใจสื่อความหมายของคู่สนทนาได้ เจตนาในการพูดออกมาอย่างนี้มันมีเลศนัยไปอย่างไร มีเหตุผลเอนเอียงไปทางไหน ตีความหมายออกไปได้อย่างนั้น เพราะตามปกติแล้ว การพูดการกระทำมันออกมาจากใจ มันออกมาจากความเห็น ความเห็นเป็นอย่างไร การพูดการกระทำก็จะออกมาเป็นอย่างนั้น นี่คือตามปกติ

แต่จะมีคำพูดอีกอย่างหนึ่ง คือพูดไม่ตรงกันกับความเห็น เป็นคำพูดที่เขาเรียกว่าแสร้งคำพูด คือเห็นอย่างหนึ่งแต่พูดอีกอย่างหนึ่ง คือความเห็นไม่ตรงกันกับคำพูดของตัวเอง เป็นต้น

คิดเสียก่อน

ใราในการพูดนี้ มันเกี่ยวกับการจะสื่อความหมายให้กันฟังได้ ให้รู้เรื่องได้ ถึงได้ว่า **ปฏิบัติ ๔** คือ **ธัมมปฏิบัติสมาธิ** **อรรถปฏิบัติสมาธิ** **นิรุตติปฏิบัติสมาธิ** **ปฏิภาณปฏิบัติสมาธิ** ไม่ใช่ว่าทุกองค์ที่มีญาณนี้จะมีปฏิบัติครบทั้งสี่อย่าง บางท่านก็มีอยู่แต่ไม่เต็มรูปแบบถึงสี่อย่าง บ้างก็มีสองอย่างบ้าง อย่างหนึ่งบ้าง สามอย่างบ้าง สี่อย่างบ้าง ผู้ที่จะมีปฏิบัติครบสมบูรณ์ทั้งสี่อย่างนี้หายาก ถึงจะเป็นสมัยครั้งพระพุทธกาลก็ตามหายากมากที่จะมีครบทั้งสี่อย่าง และถึงจะมีครบทั้งสี่อย่างก็ตาม แต่ก็มีย่างหนึ่งเท่านั้นละเป็นตัวเด่น เป็นตัวนำหน้า

บางคนเก่งธัมมปฏิบัติสมาธิ บางคนเก่งในอรรถปฏิบัติสมาธิ บางคนเก่งเหตุมาผล บางคนเก่งผลไปหาเหตุ คือบางคนคล้ายๆ ว่าดูผลเสียก่อน เมื่อรู้ผลแล้วก็ตามหาเหตุให้ได้ แต่บางคนไม่อย่างนั้นอีกแหละ เวลาจะทำอะไรต้องไปแต่ละอย่าง ต้องคิดหาเหตุหาผลไว้ก่อน จะทำอย่างนี้ๆ ผลออกมาอย่างไรๆ ก่อน ต้องสร้างเหตุขึ้นมากลับไปหาผลอีกครั้งหนึ่ง นี้ว่า

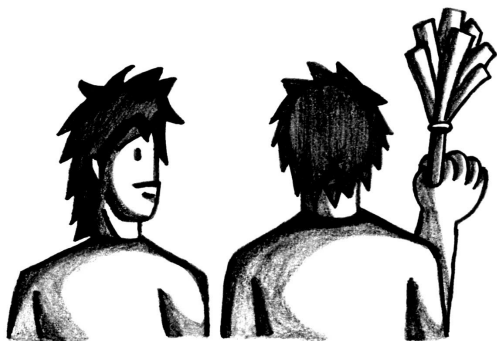
การทบทวนกัน

เราคนเดียวก็เหมือนกัน เวลาการทำงานพูดนี้ เหตุผลของตัวเอง ยังไม่รู้ภาษาของตัวเอง ตัวเองพูดอย่างหนึ่ง แต่ไปทำอีกอย่างหนึ่ง หรือไปสร้างเหตุขึ้นมาอีกอย่างหนึ่ง มันไม่ตรงคำพูดของตัวเอง

แต่หลักจริงๆ ที่พระองค์เจ้าท่านสอนก็ต้องการหาเหตุเป็นหลัก ตัวผลที่ออกมาที่ข่มเอาไว้ก่อน อย่าเพิ่งแสดงออกมา เพราะว่ายังไม่แน่นอน ไม่แน่ใจว่าผลที่ออกมา นั้นผิดหรือถูก เรียกว่าดูเหตุของมันเสียก่อน พอตั้งเหตุได้แล้ว เป็นของแน่นอน ถ้าเราสร้างเหตุอะไรขึ้นมาได้แล้วนะ ผลจะไปตามนั้นทั้งหมด ให้ทำเถอะ ให้พูดเถอะ นี่คือการต้นเหตุของมัน การพูดการทำ เป็นสี่องค์ประกอบว่าก่อนทำก่อนพูด ต้องคิดไปก่อน

คำว่าคิด คิดอะไร คิดเพื่อหาเหตุนั่นเอง ถ้าพูดออกไปอย่างนี้มันผิดไหม มันดีไหม คนอื่นรับได้ไหม อย่างนี้เป็นต้น มันต้องหาความเห็นเอาไว้ว่าเหตุผลมันชัดเจนหรือชี้ขาดกันตรงไหน หรือไม่ชัดเจนตรงไหน มันขัดแย้งกันตรงไหน หรือไม่ชัดเจนตรงไหน มันต้องมองหาเหตุ แม้แต่นักปราชญ์ก็ยังคิดก่อนพูด คิดก่อนทำ

พวกมีนิสัยลักษณะก่อนพูดจะคิดเสียก่อน แล้วค่อยพูด แล้วค่อยทำ เป็นคนที่พูดน้อยมาก ส่วนมากคนพูดมากจะเป็นคนที่ไม่มีความคิด หาเหตุผลหาผลไม่เป็น คือพูดตามชอบใจ พูดตามที่อยู่ากจะพูด ทำตามที่อยู่ากจะทำ เรียกว่าทำตามชอบใจ พูดตามชอบใจ แต่เมื่อทำไปแล้วพูดไปแล้ว ความผิดพลาดเกิดขึ้น มีคนใดคนหนึ่งท้วงติงขึ้นมา ก็ปฏิเสธว่าฉันไม่ได้พูด ถึงจะมีพยานหลักฐานยืนยันก็ว่า อ้าว ก็ลืมแล้วนี่ จำไม่ได้หรอก ก็จะว่าไม่ได้พูดอยู่อย่างนั้น แต่ที่จริงพูดแล้ว พูดไม่คิด คือพูดตามใจอยู่ากจะพูด นี่เขาเรียกว่าเป็นคนปัญญาต่ำ ปัญญาน้อย คือความรู้ไม่มีในส่วนตัว

อ่านกันให้เป็น

คิว่าปัญญารอบรู้ รอบรู้คำเดียวต้องตีคำให้มันลึกๆ รอบรู้มันตีไปได้หลายรูปแบบ รอบรู้ในการกระทำของตัวเอง รอบรู้แค่ไหน มันต้องมีเหตุมาประกอบ ต้องดูเหตุกับผลให้มันตรงกัน นี่คือปัญญา รอบรู้ในการพูดก็เช่นกัน ต้องมีปัญญา ต้องพิจารณาก่อนว่า ถ้าพูดอย่างนี้ๆ ถ้ามีใครคนใดคนหนึ่งพูดให้เราอย่างนี้ๆ เราจับได้ไหม ถ้าเราจับไม่ได้ เราจะพูดให้กับผู้อื่นเหมือนกับที่เขาพูดกับเรา คนอื่นก็จะจับไม่ได้เช่นเดียวกัน และถ้าเราตื้อดิ่งที่จะพูดอยู่อีก ก็จะไม่แตกแยกสามัคคีกัน แตกร้าวกัน ก็พยายามสกัดตัวนี้เอาไว้ว่าเราไม่ควรพูดอย่างนั้น ไม่ควรทำอย่างนั้น เพราะจะทำให้เกิดความแตกสามัคคีต่อกัน ในหมู่คณะ ก็ต้องสำนึกออกมา นี่คือนิยามของปัญญา คือรอบรู้เกี่ยวกับสังคมภายนอก

สังคมภายนอกที่วานี้ ไม่ใช่ว่าเป็นคนในสังคมพุทธด้วยกันทั้งหมดเท่านั้น แต่รวมกันทั้งหมดที่เรามีส่วน มีความสำคัญต่อกันและกันในสังคม ไม่ว่าคนนั้นจะนับถือศาสนา

อะไรก็ตาม ไม่สำคัญส่วนนั้น บางคนก็นับถือศาสนาคริสต์ อิสลามบ้าง ขงจื้อบ้าง แต่ในความรู้สึกที่ร่วมงานกัน ทำงาน ร่วมกันได้ คืออ่านใจกันได้ อ่านความต้องการกันได้ เรื่องศาสนา เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่การงานที่ทำต่อกันทางโลกเป็นอีกเรื่อง หนึ่ง มันต้องแยกออกมา เมื่อทำไปแล้ว มันจะไม่ไปส่อเสียด เบียดบังกับศาสนาใครคนใดคนหนึ่ง ตรงไปตรงมาด้วยเหตุ และผล

ถ้าพูดโดยเอาเหตุผลมาพูดกันในสังคมแล้ว ต่างศาสนา ก็อยู่ด้วยกันได้ทั้งหมดเลย คือไม่ขัดแย้งกัน นี่เขาเรียกว่า *ปรีชาญาณ* รู้จักเพื่อนฝูงหมู่คณะในสังคมนี้อันนี้ นับถือ ศาสนาคริสต์ เมื่อเราเป็นพุทธ เราจะปรับตัวหรือการประพฤติ ทางกายวาจาใจเราอย่างไรที่จะให้เข้าหาคริสต์ให้ได้ เป็นเพื่อน ฝูงกันให้ได้ ที่ว่าน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า อาศัยกันได้ทุกอย่าง ให้ พึ่งพากันได้ นี่ก็ต้องดูให้เป็น รักคนให้เป็น

ส่วนเรื่องการปฏิบัตินี้เป็นตัวใครตัวมัน ขนาดที่ว่า การมีปัญญาครอบรู้ มันครอบรู้ในหลายส่วนเหลือเกิน คือครอบรู้ ความต้องการของคนกลุ่มนั้น หรือคนแต่ละคนก็ตาม ครอบรู้ เอาไว้ทั้งหมดว่าเขาต้องการอย่างนี้ ถ้ามันผิดพลาดนะ เราก็จะ

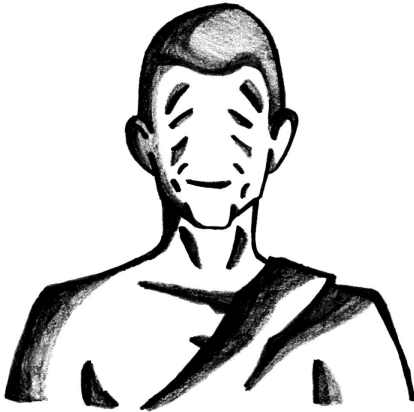
พิจารณาว่ามันต้องการอย่างนี้ มันผิดละนะ ไม่ดีละนะ เราจะ
มีวิธีการอย่างไรที่จะพูดให้เขาฟังว่าเราทำสิ่งนี้ไม่ได้ เช่นว่าเขา
จะพาเราไปบูชาัญญา ฆ่าสัตว์บูชาัญญา เป็นต้น เราทำไม่ได้ เราก็ก
ต้องชี้แจงว่าศาสนาเราไม่อนุญาตในเรื่องเช่นนั้น เป็นต้น

ฉะนั้น การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนในสังคมนี้
ต้องมีปัญญาารอบรู้ซึ่งกันและกัน อ่านกันให้เป็น ถ้าอ่านกันให้
เป็นอย่างนี้ การอยู่รวมกันไม่มีคำว่าถกเถียงกัน ไม่มีคำว่า
ขัดแย้งกัน จะอยู่ด้วยกันก็มีความสุข นอนด้วยกันก็มีความสุข
ไปไหนมีแต่ความสุขด้วยกันทั้งนั้น

ถ้าเราจะมองคำว่าปัญญาคำเดียว หรือคำว่ารอบรู้
คำเดียวนี้ มันต้องรู้ว่ามองนอกมองอย่างไร มองในมองอย่างไร
ไม่ใช่ว่านักปฏิบัติจะเอาปัญญาารอบรู้ เอากิเลสตัวเอง กิเลส
อย่างนั้น กิเลสอย่างนี้ อันนั้นก็ถูกแต่เป็นเรื่องส่วนตัว

เรื่องส่วนนอกนี้ เราต้องเตรียมการเอาไว้ให้
มันสมบูรณ์แบบ ให้รอบรู้คนในโลกทั้งหมด เราสามารถจะ
เข้าหาได้ทุกคน สื่อกันได้ทุกคน คือว่าการพูดออกไปที่เรียกว่า
นิรุตติปฏิสัมพันธ์ นี้ เราจะสื่อออกไปอย่างไรเพื่อให้คนรู้
ความหมายของเราได้ บางที่เราพูดออกไปแล้ว ตัวเองยังไม่รู้

ความหมายว่าพูดไปเพื่ออะไร ดีความหมายตัวเองไม่ออก
อย่างนี้ก็มียะเยอะเหมือนกันนะ เวลาพูดพูดเป็น แต่พูดไปแล้ว
กลับตีความหมายของตัวเองไม่ได้ว่าพูดไปเรื่องอะไร นี่คือ
ปัญญารอบรู้ไม่มี

กว้างขวางพิสดาร

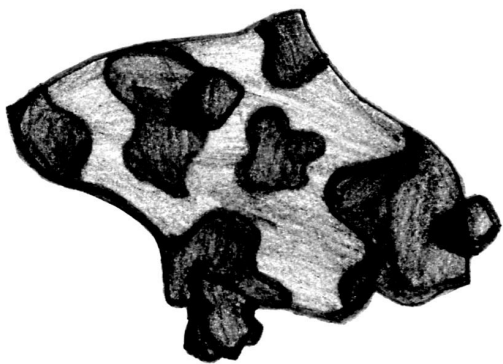
ลึวนที่ว่า ปฏิภาณปฏิสัมภิตา คำว่าปฏิภาณหมายถึง โวหาร โวหารตัวนี้ก็ธรรมะอีกตัวหนึ่ง เหตุผลหลักคือความคิด ซึ่งต้องมาก่อนโวหาร ส่วนโวหารเป็นคำแสดงออกมาทางเสียง ที่สามารถจะตีความหมายในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า พุดให้คนอื่นฟังแล้วเข้าใจได้นี่คือ ปฏิภาณโวหาร

แต่บางคนมีแนวความคิดที่ดี มีปัญญาที่ดี แต่ปฏิภาณไม่มี ฉะนั้นธรรมะมาอย่างนี้ แนวทางปฏิบัติอย่างนี้ จะนำธรรมะหมวดนั้นมาสอนคนก็สอนไม่เป็น เพราะปฏิภาณไม่มี คือพุดไม่เก่ง พุดได้แค่คำสองคำ ประโยคสองประโยคก็หมดชะแล้ว คือตีความหมายให้ยืดยาวไม่ได้

ผู้มีปฏิภาณปฏิสัมภิตาที่ดี ท่านสามารถจะตีความหมาย ในธรรมะหมวดสั้นๆ ประโยคเดียว หรือคาถาเดียว และอธิบาย ได้ยืดยาวเป็นชั่วโมงๆ ก็ไม่จบ กว้างขวางพิสดาร หรือย่อธรรมะอย่างพิสดารออกมาเป็นสั้นๆ กะทัดรัด ให้รู้ใจความกัน ก็ทำได้ อันนี้ท่านเรียกว่า ปฏิภาณปฏิสัมภิตา

พระอริยเจ้าอรหันต์มีอยู่ ๔ กลุ่มด้วยกัน กลุ่มหนึ่งคือ ผู้ถึงพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณทั้ง ๔ ตั้งได้อธิบายมาแล้ว แต่กลุ่มหนึ่งจะเป็นผู้แตกฉานใน วิชา ๖ อภิญญา ๖ อภิญญา ๘ เป็นต้น ทุกท่านที่ได้อภิญญาตัวนี้ก็จะไม่เหมือนกันทั้งหมด และจะเป็นกลุ่มที่มีแต่เพียงส่วนน้อยอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่ม *สุขขวิปัสสโก*

ที่นี้คนก็มาตีความหมายไปว่าอภิญญาที่ว่ามานี้เกิดจาก พวกมีนิสัย *เจโตวิมุตติ* เท่านั้น ส่วนพวก *ปัญญาวิมุตติ* ไม่มีอภิญญา เกิดขึ้นได้ อย่างนี้ก็พูดกันมากมาย ทางพระก็เถียงๆ กันอยู่ ทาง ฆราวาสก็เถียงๆ กันอยู่เช่นเดียวกัน ถ้ามองแล้วทั้งสองฝ่าย เขาเถียงกันทำไม หรือเพราะเขาไม่รู้แล้วก็พูดกันตามที่ยาก จะพูด ไม่ศึกษาประวัติของพระอริยเจ้าให้เข้าใจ ทำไมจึงว่า อภิญญาต่างๆ จะเกิดขึ้นเฉพาะผู้มีเจโตวิมุตติ ผู้มีสมาธิเก่งๆ เข้า ฌานเก่งๆ จะผูกขาดว่ากลุ่มนี้มีอภิญญาเก่งเท่านั้น ส่วนกลุ่ม *ปัญญาวิมุตติ* และไม่เก่งในสมาธิพวกนี้จะไม่มียอภิญญา นี้เขา เรียกว่าพูดตามอยากจะพูด พูดไม่คิด ไม่อ่านตำรา

ผ้าขาวสกปรก

๒
๓

อ่านประวัติของพระอริยเจ้า ยกตัวอย่างเช่น พระจุฬป็นถก พระจุฬป็นถกเคยทำสมาธิใหม่ เคยเข้าฌานใหม่ เคยจิตสงบใหม่ก่อนๆ มา ไม่เคยจิตสงบเลย เพียงบวชมาให้ พี่ชายอ่านธรรมะคาถาเดียว อ่านได้แต่จำไม่ได้ ถึง ๔ เดือนก็จำไม่ได้ พี่ชายดุด่าในฐานะที่เป็นสายเลือดเดียวกัน ที่นี้ก็ไม่มีพอใจ อายเพื่อนฝูง ทำไมคนอื่นหรือเพื่อนๆ เราทำไมจำแม่นเหลือเกิน อ่านครั้งสองครั้งก็จำได้ ส่วนพระจุฬป็นถกไม่ว่าอ่านกี่รอบก็หน เวลาอ่านอ่านได้ แต่จำจำไม่ได้ เรียกว่ากรรมปิดบังอีกนั่นแหละ ในช่วงที่บวชมาใหม่ๆ กำลังศึกษาธรรมะอยู่นี้แหละ เอาเวลาไหนไปทำสมาธิ ไม่มีการทำสมาธิเลย สุดท้ายก็จะไปกระโดดเหวตายเป็นไปตามประวัติ

แต่ท่านจุฬป็นถกเป็นผู้มีปัญหาที่สุขุมลุ่มลึกมาก ไม่เคยทำจิตให้เป็นสมาธิสงบได้ แต่ในความคิดต่างๆ ละเอียดลอสุขุมแพรวพราวในความคิดนั้นๆ ดูสิว่าตอนที่ท่านได้ไปเห็นพระพุทธรูปเจ้านั้น พระองค์เจ้าก็ให้ผ้าขาวผืนเดียว ผ้าขาวผืนนั้น

พระองค์จะให้ทำอย่างไร เพียงบอกว่า จูฬปีนถก เอาผ้าขาว
ผืนนี้ไปชิงเอาไว้ดีๆ แล้วก็ไปล้างมือให้สะอาด จากนั้นให้มาจับ
ผ้าผืนนี้ลูบไปลูบมา จับไปจับมา หากผ้าผืนนี้สกปรก กำดำ
ขึ้นมาเมื่อไหร่ ก็เอาผ้าผืนนี้ไปซักที่ริมสระนั้นซะ แล้วก็มาชิง
ใหม่ ลูบใหม่อย่างนี้

พระจูฬปีนถกก็ทำตามที่พระพุทธเจ้าสั่ง แต่ไม่ได้พูด
เรื่องกิเลสตัณหา ไม่ได้พูดเรื่องการละการวาง กิเลสอย่างไร
ตัณหาอย่างไร เรื่องความโลภ ความโกรธ ความหลงอะไร
ไม่ได้พูดถึงส่วนนั้น ให้พูดถึงแต่ที่ว่าถ้าผ้าสกปรกก็เอาผ้าไปซัก
ซะเท่านั้นเอง นี่คือการปรีศนา ถ้าเป็นพวกเราทุกวันนี้ จะทำกันได้
ไหม เอาไปซักทั้งกลุ่มคณะ ก็เอาไปซักเฉยๆ นั้นแหละ ไม่มี
อะไรดีขึ้น

ถ้าจะอธิบายเรื่องเหตุผลที่บรรลุดุธรรมนั้น ท่านมีนิสัย
อย่างไร มีนิสัยปัญญาวิมุตติหรือมีนิสัยเจโตวิมุตติ เป็นนิสัย
ปัญญาวิมุตติ เพียงว่าเอาผ้าผืนนั้นไปซัก แล้วก็ขยำขยี้กันไป
ก็พิจารณาผ้าไป การพิจารณาผ้าก็เป็นทั้งปัญญาเป็นทั้งสมาธิ
ขณะที่จับผ้าลูบไปลูบมานั้น เป็นสมาธิล้วนๆ แต่เป็นสมาธิ
ความตั้งใจมั่นและยังไม่สงบ เพียงแค่ตั้งใจมั่นเฉยๆ

ทีนี้เมื่อเราตั้งใจมั่น ตอนที่เอาผ้ามาซักที่ริมสระนั้นก็ตั้งใจมั่นด้วยและปัญญาด้วย หมายถึงว่าท่านมาตั้งปัญหาถามตัวเองขึ้นมาว่า เอ๊ะ มือเรานี้ ก่อนจะจับผ้าผืนนี้เราก็ก้างสะอาดดีแล้ว แต่ทำไมเมื่อมือเราไปถูผ้า ผ้าเกิดความสกปรกขึ้นมาได้ เป็นเพราะอะไร นี่คือการตั้งปัญหาขึ้นมาถามตัวเอง และเมื่อตั้งขึ้นมาแล้วก็มาหาข้อสรุปได้ว่า เออ มือเรานี้มันก็มีเหงื่อ น้ำเหงื่อออกมาจากมือเรา น้ำเหงื่อมาจากไหน มาจากธาตุตัวเรา จึงมองเห็นว่าธาตุตัวเรานี้มันเป็นธาตุสกปรกโสโครก มันมีสิ่งสกปรกโสโครกอยู่ในตัวของมัน แล้วก็จะมีเหงื่อซึมออกมาตามนิ้วมือ เหงื่อออกจากมือได้ ออกมาก็ไปถูผ้า ก็สกปรกขึ้นมา แค่นี้ ขณะซักผ้าอยู่นั้น จิตก็เลยมีความสงบลงได้ครั้งสุดท้าย พอสงบแล้วก็มาพิจารณาต่อ ละเอียดขึ้นๆ ในที่สุดก็บรรลุเป็นพระอรหันต์

เมื่อเป็นพระอรหันต์แล้ว อภิญญาจึงเกิดขึ้น ทั้งที่ท่านไม่ได้เก่งในความสงบของสมาธิเลย อีกทั้งก็ไม่ได้เก่งทางฌานด้วย พุดง่ายๆ ว่าทำไมไม่เป็นเลยก็แล้วกัน คือทำสมาธิสงบไม่เป็น แต่หลังจากเป็นพระอรหันต์แล้วมีอภิญญาเกิดขึ้นได้

บอกไม่ได้

อภิญญาตัวนี้มันไม่ได้จำเป็นจะผูกขาดว่าต้องเกิดในกลุ่มพระอรียเจ้าพวกเจโตวิมุตติ ตัวนี้เกิดได้กับทุกๆ คน ถ้ามีนิสัยบารมีในทางนี้มาก็เกิดได้ คนเราชอบไปเล่น ต้องการให้อภิญญาเกิดขึ้น อยากดูโน่นอยากดูนี่ไปเรื่อย

สำหรับตัวอภิญญานี้ ถ้าเรามีปัญญาไม่ดี ปัญญาไม่พร้อมแล้วละก็ ไปเล่นเมื่อไหร่ก็เสียเมื่อนั้น คือหลง เพราะตัวนี้มันอยู่ในฝ่ายกิเลสฝ่ายสังขารอยู่แล้ว และเป็นของเสื่อมได้ ในการปฏิบัติเรียกว่ายังไม่จำเป็น เว้นเฉพาะว่าพวกท่านที่เป็นพระอรียเจ้าแล้ว มาเล่นไม่เป็นไร ไม่เสียหาย แต่ถ้าเป็นพระปุถุชนไปเล่นดูสึทึนี่ เสียหายทันที จะลืมและหลงในอภิญญาตัวเอง ลืมฤทธิ์ตัวเองด้วยซ้ำไป อย่างพระจุฬป็นถกท่านมีฤทธิ์ทางนี้ มันเป็น *มโนมยทธิ* สามารถจะกำหนดจิตท่านคนเดียวให้เป็นหลายคนหลายองค์ได้ เป็นพันๆ องค์ก็ยังทำได้ นี่คืออำนาจของฌาน อำนาจของฤทธิ์ ฤทธิ์ทางใจ นี่ขนาดที่ว่าผู้ที่มีนิสัยปัญญาวิมุตติเป็นอย่างนั้น

แต่จะมีอยู่กลุ่มหนึ่ง ลักษณะบรรลุนิยามจะมีลักษณะเหมือนๆ กัน แต่ไม่มีอภิญญา เป็นไปได้ไหม เป็นได้ เป็นคนที่ไม่เก่งในอภิญญา เข้าฌานก็ไม่ได้ อภิญญาอื่นก็ไม่มีซักอย่าง แต่บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ เมื่อเป็นพระอรหันต์ได้แล้ว ก็หมายถึงว่าแสดงธรรมก็ยังไม่เป็นด้วยซ้ำไป จึงเรียกว่ากลุ่มสุขขวิปัสสโกอย่างไรละ กลุ่มนี้ไม่มีอภิญญา ไม่มีปฏิภาณโหวหาร ไหวพริบในการเทศน์ในการแสดงธรรมะไม่มี แต่เป็นพระอรหันต์ได้สมบูรณ์แบบเหมือนทุกๆ องค์ แต่ของเล่นไม่มี

อภิญญา ๖ ก็เหมือนกัน บางองค์ก็มีพวกนี้ และแม้ว่าบางองค์มีความเด่นทั้ง ๖ อย่างก็ตาม แต่ก็จะมีจุดหนึ่งเป็นตัวเด่นสุด ยกตัวอย่างเช่น ท่าน *อนุรุทธะ* มีอภิญญา ๖ มีตัวหนึ่งที่ว่าโดดเด่นที่สุด เรียกว่า *เจโตปริยญาณ* สามารถกำหนดรู้ใจคนได้ ดูใจคนได้ว่าคนนั้นใจเป็นอย่างไร คนนั้นเป็นลักษณะนิสัยขี้โกรธก็รู้ คนนั้นขี้หลงขี้ลืม คนมีโรคะตัมหา อะไรก็แล้วแต่จะรู้ได้ทั้งหมด ไม่ต้องพูดก็รู้ได้ นี่คือการอ่านใจคนได้ ไม่ใช่อ่านกายวาจาจนะ อ่านใจยังอ่านได้เลย แต่ดูเหมือนกับว่าจะมีพระอนุรุทธะองค์เดียวเท่านั้นในยุคหนึ่งที่โดดเด่นที่สุด องค์อื่นก็มีบ้างบางครั้งบางเวลา แต่ไม่ต่อเนื่อง นี่คือการศึกษาระวัติของพระอริยเจ้า

ตอนนี้ เรามามองพระอริยเจ้าเดี๋ยวนี้ เขาเอาองค์ที่สำคัญ มาเป็นหลักเกินไป ถ้าเป็นพระอริยเจ้าแล้วก็ต้องเหาะเหินเดินอากาศได้สิ สามารถจะล่องรู้อะไรต่างๆ ได้หมด ทั้งอดีตที่ผ่านมา ทั้งอนาคตที่ยังมาไม่ถึงก็รู้ได้ แล้วตีความหมายว่ารู้อันนี้เป็นอรหัตต์ ถ้าใครรู้อันนี้มิใช่อรหัตต์ ถ้าจะพูดเรื่องพระอรหัตต์ เรื่องสุขขวิปีสสโกแล้วละก็ อันนี้หมดสิทธิ์ทันที แทบไม่รู้อะไรเลย อย่าถามญาณ ถามฌาน ถามเรื่องนางฟ้านางสวรรค์ ไม่รู้เรื่อง

ครั้งพุทธกาล พระอรหัตต์ประเภทสุขขวิปีสสโกมีจำนวนมากมาย ส่วนพระที่มีอภิญาญาที่ว่ามานี้มีน้อยนิด ดูสิว่าบรรดาพระอรหัตต์เป็นหลายแสนองค์ในครั้งพุทธกาล แต่ทำไมจึงมีความโดดเด่นได้แค่ ๘๐ องค์ ๔๐ องค์ละ มันไม่มากนักะ ๘๐ องค์ที่เป็นพวกมีอภิญาญา พวกที่มีอภิญาญามันมีน้อยเท่านั้นเอง ถ้ามาคิดถึงว่าเอาสามแสนองค์ มีอภิญาญา ๘๐ องค์ มันน้อยไหม มันสมดุลกันไหม ไม่สมดุลกันเลย

เช่นนั้นเรียกว่าการศึกษาเรื่องของพระอริยเจ้านั้น เราไม่จำเป็นจะไปหาว่าต้องให้มีฤทธิ์มีเดช มีอะไรต่างๆ หรืออภิญาญาต่างๆ อย่าไปคิดอย่างนั้น ถ้าเรามีบารมีสร้างมาในอดีตแล้ว สิ่งทั้งหมดนี้หนีไม่พ้น มันต้องเป็นเองของมัน ของเป็นเอง

ถ้าบารมีส่วนนี้ไม่ได้สร้างมา ถึงจะทำอะไรก็ไม่เกิดขึ้น เพราะบารมีส่วนนี้ยังไม่มี

พระอานนท์ ก็เหมือนกันนะ ตัวอย่างพระอานนท์ คนเข้าคนออก คนกลุ่มไหนควรเข้าก่อนเข้าหลัง ดูแลทั้งพระพุทธเจ้าด้วย ดูแลทั้งญาติโยมที่มากราบพระพุทธเจ้าด้วย หาเวลาจะเข้าห้องน้ำหรือปฏิบัติแทบไม่ได้เลย แทบไม่มีเลย มีความกังวลหลายๆ อย่าง ท่านขอพรจากพระพุทธเจ้าด้วยว่า ถ้าพระองค์ไปแสดงธรรมที่ไหนแห่งใด ถ้าข้าพระองค์ไม่ได้ไปด้วย ขอพระองค์นำธรรมะหมวดที่แสดงนั้นมาแสดงให้ข้าพระองค์รู้บ้าง เพื่อว่าอนาคตต่อไปเขาถามมา ข้าพระองค์จะได้รู้ว่าพระองค์เจ้าเทศน์ธรรมะอะไรบ้าง พระพุทธเจ้าจะไปแสดงธรรมะที่ไหนก็ตาม บ้านน้อย บ้านใหญ่ ที่พระอานนท์ไม่ได้ไปด้วย พระองค์ก็ต้องนำรวบรวมธรรมะทั้งหมดมาแสดงให้พระอานนท์อีกครั้งหนึ่ง ทุกครั้งเป็นอย่างนั้น

ทีนี้มาถึงยุคพวกเรานี้กับครั้งพุทธกาล มันเลยมองเอาความโดดเด่นของพระอรหันต์มาตัดสินชี้ขาดมากเกินไป ก็เลยเข้าใจว่าพระไม่มีความสามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ ก็เลยไม่เชื่อว่าในยุคนี้มีพระอรหันต์ ถ้ามีจริงต้องเหาะได้สินีคือการศึกษาศาสนาพุทธไม่เต็มรูปแบบ

ถามว่าพระอริยเจ้าอรหันต์มีกี่จำพวก สี่จำพวก จำพวก ไหนบ้าง แต่ละจำพวกมีหน้าที่ มีความแตกต่างกันอะไรบ้าง ก็ไม่รู้จัก เขารู้จำพวกเดียว คือพวกดำดิน บินเหาะเหินเดินอากาศ ได้ เหาะได้เท่านั้นเอง แต่ถ้าไม่มีอย่างนี้ เขาก็ไม่เชื่อ ในยุคนี้จึงว่าคนส่วนใหญ่ในประเทศไทยเรานี้ ที่เข้าใจว่าไม่มีพระอรหันต์ ในยุคนี้มีมากมหาศาล มีมากจริงๆ ไม่ต้องขรขวาสที่ไหน มาพูดถึงพระด้วยกัน คือพระด้วยกันก็ต้องพูดถึง พระธรรมยุตนี้แหละก็ยังไม่เชื่อว่ามีพระอรหันต์ เฉพาะธรรมยุตฝ่ายปริยัติที่ศึกษาไปแล้วนั้นจะไม่เชื่อว่ามีพระอรหันต์ ส่วนธรรมยุตฝ่ายปฏิบัติก็เชื่อกันบ้าง คือเชื่อต่อๆ กันมาเฉยๆ คือแบ่งห้าสิบๆ คือแบ่งครึ่งอยู่ เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้างทั้งนั้นแหละ บางคนเป็นอย่างนั้น

การจะเชื่ออะไรก็แล้วแต่ เราอย่าเพิ่งตัดสินใจเชื่ออะไรง่ายๆ อย่างนั้น เพราะนิสัยคนเราเดี๋ยวนี้มันต่างจากคนสมัยก่อน ปัญญาเราจึงยังไม่ถึงส่วนนั้น ยังไม่เห็นชัดรู้ชัด เห็นจริงรู้จริงตามที่เราต้องการ เราก็ต้องพิจารณาไว้ก่อน ตรีภตรองไว้ก่อน

หาตัวจริง

“**ใ**ตจะเอาความอยากมาเป็นตัวตัดสิน ไม่ดี เมื่อทำสมาธิไป อะไรก็แล้วแต่ อยากให้เป็นอย่างนั้น ให้เป็นอย่างนี้ หรืออยากรู้อะไรตรงนั้นตรงนี้ อันนั้นไม่จำเป็น ของภายนอก ให้รู้ตัวเองเป็นหลัก คือรู้ใจ รู้กิเลสของใจ รู้ค้นหาของใจตัวนี้ จะแก้ไขอย่างไร จะหาวิธีอย่างไร จะแก้ไขให้กิเลสค้นหาออกจากใจเราได้ จะต้องมีปัญหาแก้ไขตัวนี้ให้เป็น

ในการศึกษาระยะตามตำรามันศึกษาได้ จะศึกษากิเลสตามตำราก็ศึกษาได้พูดได้ จะศึกษาค้นหาในตำราก็ศึกษาได้พูดได้เช่นเดียวกัน พูดได้แต่จะละได้ไหม จะวางได้ไหม มันก็วางไม่ได้ เพราะเราศึกษาเอาแต่ชื่อกิเลสเฉยๆ แต่ไม่ศึกษาตัวกิเลสโดยตรง ในตำราทั้งหมดนั้นเป็นชื่อของกิเลส เป็นชื่อของค้นหา

นักปฏิบัติก็ต้องรู้ตัวค้นหาจริงๆ ว่าเป็นอย่างไร เราจะต้องรู้ตัวกิเลสจริงๆ ว่าเป็นตัวอย่างไร ลักษณะใจเป็นอย่างไร นั่นคือมาศึกษาตัวกิเลสของตัวเองให้เป็น กิเลสมัน

ทำงานในหัวใจเราวันหนึ่งสักก็ครั้งก็หน ตัณหาทำงานก็ครั้งก็หน มันนับไม่ถ้วนประมวลไม่ได้ แต่เราก็ศึกษาไม่ได้เพราะอะไร เพราะปัญญาเราไม่ดี นอกจากจะเอาตำรามาอ่านกันกิเลสอย่างนั้นเป็นอย่างนั้น ตัวนี้เป็นอย่างนี้ ก็ว่ากันไปตามตำราเฉยๆ แต่ตัวจริงไม่รู้ เหมือนอ่านตัวชื่อคน อ่านแต่ชื่อคนอ่านได้ แต่ตัวคนจริงๆ รู้จักรีเปล่า เช่น นาย ก ชื่อนั้น นาง ข ชื่อนี้ อ่านเข้าไปหมดคนละ มีตัวหนังสือบอกอยู่แล้วนี่ แต่เมื่อนาย ก นาง ข มาถามข่าวถามครวว่ารู้จักกันไหม ก็ไม่รู้จักทำไมถึงอ่านชื่อฉันทูกูละ ก็อ่านหนังสือ อ่านตำรานี้ นี่คือตัวจริงมันไม่รู้จัก นี่เรียกว่าจะอ่านศึกษาธรรมะหรือจะอ่านศึกษากิเลสตัวเองให้ได้กันแน่

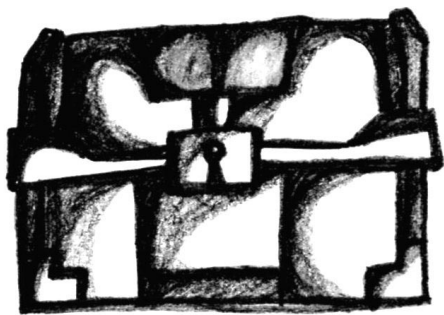
มันต้องฝึกปัญญาขึ้นมาให้ดีเสียก่อน เมื่อปัญญาเราดีแล้ว เอาปัญญาที่ฝึกมาดีแล้วนี้ไปศึกษากิเลสตัวเองว่ามันเป็นอยู่อย่างไร ลีลาท่าทางของกิเลสตัณหาทั้งหมดมันทำงานให้แก่ใจทุกวันๆ นี้ มันพาให้ใจกระเจิงไปทางโลกทางสงสารทั้งหมดนี้มันเป็นอย่างไร นี่คือนิสัยประวัติของกิเลสของตัณหา

ถ้าหากว่าใจมันไปตามกิเลสตัวนี้ ผลเกิดขึ้นเป็นอย่างนี้ ถ้าใจเราไปตามตัณหาตัวนี้ ผลเกิดขึ้นกับใจเป็น

อย่างไร นี่ก็ต้องศึกษาเอาไว้ ทีนี้ใจเราไปกับตัณหากิเลสหลายครั้งหลายหน ในที่สุดก็ได้ น้ำตาและความผิดหวังเป็นรางวัล ผิดหวังจากความอยากและความต้องการของตัวเอง จึงได้น้ำตาเป็นตัวตอบแทน นี่ก็เพราะเราไม่รอบคอบเอง มีความผิดพลาดอย่างนี้เกิดขึ้นหลายครั้งหลายหน แต่เราก็ไม่ยอมแพ้ ไม่เซ็ดไม่หลาบช้ำทีหนึ่ง ทีหลังเป็นอีกผิดหวังอีกอยู่นั้นแหละ ก็เกิดความทุกข์ใจ ไม่สบายใจ เตื่อร้อนอยู่ทั้งวันทั้งคืน นี่คือ ปลิโพธ ยุงเหยิงกันไปหมด เราจะมาศึกษา กิเลสนี้ด้วยปัญญาเท่านั้นจึงจะศึกษาได้

เรื่องสมาธิไม่มีสิทธิจะศึกษากิเลสได้เลย เพราะตัวสมาธิเป็นตัวล่อให้ตัวกิเลสมาอาศัยเฉยๆ ยิ่งทำสมาธิมากเท่าไร มีเข้ามานามากเท่าไร จิตสงบมากเท่าไรนั่นละ ตัวกิเลสตัณหา มันจะยืมอยู่ในใจ คือว่ามันดีแล้ว มันดีตรงไหน ดีที่ว่าคนเรานะไปสร้างอุโมงค์ให้กิเลสอยู่ หรือไปสร้างห้องแอร์ให้กิเลสอยู่ มันก็สบายไป เขาไม่ต้องทำอะไรเลย ที่หลบซ่อนก็อยู่ที่นั่นละ กิเลสตัณหา มันหลบซ่อนอยู่ในมาน มันซุกซ่อนอย่างไรบ้าง เราจะไปขุดคุ้ยตัวนี้ขึ้นมา นี่เราเอาอำนาจของสมาธิไปข่มไปกลบกิเลสเอาไว้เฉยๆ มันจะมีปัญหาในอนาคตต่อมาเท่านั้นเอง

มาศึกษากิเลสตัวเองให้เป็นให้มากที่สุด ธรรมะก็ศึกษา
 ธรรมะไป ตัวธรรมะเป็นตัวชื่อของกิเลส ไม่ว่าจะเป็นอย่างไ
 ก็ต้องหาตัวจริงให้ได้ ถึงได้ว่าโอปนยิกโยังง คือน้อมเข้ามา
 หาตัวเองให้ได้ เป็นคนขยันคิด ขยันพิจารณา ขยันตรึกตรอง
 นักปฏิบัติที่จะสร้างพื้นฐานบารมีในชาตินี้

แค่อาศัยกันไป

จะมีคำหนึ่งที่เป็นคำเด็ดของมัน นั่นคือ *หลักปฏิเสธ* ทุกสิ่งที่เราได้อยู่ทั้งหมดนี้ มันต้องฝึกที่จะให้ปฏิเสธให้ได้ แต่มันวางหรือเปล่า ไม่วาง พยายามฝึกบ่อยๆ คือทำให้ใจให้ปฏิเสธบ่อยๆ การทำใจละทำอย่างไรที่นี้ นี่ต้องปัญญาละที่นี้ ปัญญาสอนเข้ามา ปัญญาสอนใจ แต่ก่อนใจเรามันไปยึดโน่น ยึดนี้ ของภายนอกต่างๆ ที่เรามีอยู่ เงินทองกองสมบัติต่างๆ ที่เราคิดว่าเป็นสมบัติของเราหรือเป็นของของเรา มายึดตัวเรา อีกว่านี้เป็นตัวเราอีกแหละ ก็เลยศึกษาไม่ได้ว่าเราไปยึดของ ภายนอกมาเป็นของเรา ยึดมาเพื่ออะไร ของภายนอกให้ชีวิต เราอยู่ได้แค่นั้น การอยู่ร่วมกันไปอย่างนี้ มันก็จะพลัดพราก จากกันไปได้ อย่างไรบ้าง แต่เราไม่คิดส่วนนี้ขึ้นมา ก็เล่นเหมา ว่านี่ของของเราตลอดเวลา เมื่อปัญหาเกิดขึ้น จะเห็นว่าไม่ใช่ เลยเกิดความผิดหวังขึ้นมา ก็เป็นทุกข์ขึ้นมาได้ เรียกว่าลืม ของของเรา ลืมตัวเรายังไม่พอ ลืมของของเราต่อไปอีก

ฉะนั้น ให้ปฏิเสธให้เป็น ให้เป็นของของเราได้ แต่ให้

เป็นแค่สมมติว่านี่เป็นของของเราเฉยๆ อาศัยกันไป หากันไป
คือสมมติภายใน สมมติภายนอก

สมมติภายใน หมายถึงรูปร่างกลางตัวเรา คือธาตุ ๔
เรา สมมติว่าตัวตนของเราก็เช่นเดียวกัน ถ้าไปดูตัวตนของเรา
ว่าเป็นธาตุ ๔ แล้ว สามารถจะเทียบกันได้ว่ากับสัตว์อื่น
แตกต่างกันไหม เทียบกับวัวคูสิ กับควายคูสิ กับสัตว์ต่างๆ
ธาตุ ๔ เขากับธาตุ ๔ เรามันแตกต่างกันไหม มันไม่ได้แตกต่าง
กันเลย ธาตุ ๔ ของสัตว์มันแก้ได้ มีการเจ็บไข้ได้ป่วยได้ และ
ก็ตายได้เช่นเดียวกัน ธาตุชั้นร์ของเราก็จะเป็นอย่างนั้น
เหมือนกันทั้งหมด มันจะมีการแก้ การเจ็บ การตาย คือ
เหมือนๆ กัน

เหตุนี้จึงว่า การศึกษาความเป็นจริงของคำว่าอัตตา
หรือรูปธรรมตัวเดียวนี้ ตัวตนของเราตัวจริงอยู่ตรงไหน มัน
ไม่มีเลย

พอกันที

พ

ญญานี้ก็ต้องรู้รอบ รู้เข้าไปลึกๆ ซอกแซกเข้าไปหา ขุดคุ้ยเข้าไปให้ลึกกว่านี้ไปอีก หมายถึงว่าต้องถามปัญหาขึ้นมาว่า ทำไมคนเราถึงมาเกิดได้อยู่บ่อยๆ เต็มบ้านเต็มเมือง โลกแผ่นเดียวผืนเดียวนี้ มาเกิดกันซ้ำๆ ซากๆ อยู่อย่างนี้ แล้วปีไหนชาติไหนจะได้ผ่านพ้นโลกนี้ไปได้ แต่คนเราจะไม่คิดส่วนนี้ จะคิดแต่ว่าเราดีแล้ว เกิดมาก็ดีแล้ว หาสิ่งภายนอกประกอบเข้าไปให้มันดีมากกว่านี้ แสดงว่าเป็นพวกหลงในลาภ ยศ สรรเสริญ อย่างไรล่ะ

หลงลาภ ยศ สรรเสริญ ก็ยังไม่พอ หลงในกามคุณอีก หลงว่ามีความสุข คนเรามีลาภ ยศ สรรเสริญ เมื่อไร ภูมิดีนั่นคือความสุข มีความสุขตรงนั้น หลงความสุขของโลกทั้งหมด และจะมีความต้องการเกิดขึ้น

ถ้ามีความต้องการอย่างนี้อยู่บ่อยๆ ซ้ำยังทำใจฝึกฝายู่อย่างนั้น จะทำให้จิตใจเกิด นิพพิทา ได้อย่างไร หรือจะทำใจให้เบื่อหน่ายในการเกิด แก่ เจ็บ ตาย นี้ได้อย่างไร นิพพิทาเกิด

ไม่ได้ คนละเรื่องกันไปเลย

คำว่าเบื่อหน่าย ไม่ใช่เห็นว่าเห็นร่างกายเราแล้วจะเกิดความเบื่อหน่ายเหมือนเป็นซากศพขึ้นมา อันนี้ก็ถูก แต่มันแคบไป คำว่าเบื่อคำเดียว ต้องเบื่อทั่วโลกใน ๓ ภพอันนี้ ถ้ามว่า กามภพเราเบื่อเป็นไหม มีอะไรบ้าง รูปภพเราเบื่อเป็นไหม อรูปภพเราเบื่อเป็นไหม นี่ลักษณะเราจะไม่เบื่อ

เฉพาะเอาเรื่องอรูปภพหรือรูปภพ ก็ต้องหาที่มาว่า รูปภพเขาไปเกิดเป็นพรหม เป็นพรหมแบบมีรูป เขาสร้างบารมีมาอย่างไรจึงเป็นรูปพรหมได้ การเป็นรูปพรหมเกิดได้จากการทำสมาธิยังขั้นต่ำๆ คือว่ายังเป็นรูปธรรม รูปฌาน อยู่เท่านั้นเอง เมื่อตายไปในภพนี้ เขาไปเป็นพรหมที่มีรูปพรหม แต่พวกทำสมาธิสูงยิ่งๆ ขึ้น ละเอียดมากกว่านี้อีก เขาเรียกว่า อรูปพรหม เมื่อตายไปเป็นอรูปพรหม

เมื่อกลุ่มนี้ทำสมาธิมากๆ อย่างนี้ เขาจะคิดเรื่องตัณหาใหม่ ไม่คิด คิดหาเรื่องกิเลสใหม่ ไม่คิด มีปัญญาจะคิดอะไรต่างๆ ใหม่ ไม่คิด มีแต่อุเบกขา หาความสุขอย่างเดียว เราแน่นพอตัวแล้ว นั่นคือเป็นโมหะสมาธิ หลงในความสุขของตัวเอง คนประเภทนี้หรือที่จะผ่านพ้นการเกิดไปได้ เราต้องหาที่มา

ของมัน ถ้าไม่อย่างนั้นเราจะเป็นทาสตัวต๋นหากิเลสตลอดไป
หาทางสิ้นสุดไม่ได้ นี่คือการพิจารณารธรรมะ พิจารณาความจริง

เรื่องห้กมูม

พระองค์เจ้าที่สอนเราทุกวันๆ ในตำราธรรมะที่มีอยู่นั้น มันเป็นธรรมะที่เหมาะสมแก่กุลบุตรลูกหลานที่จะรู้ได้เห็นได้ตามพระองค์ ธรรมะหมวดไหนที่ละเอียดอ่อนสุดมากเกินไป เป็นธรรมะที่เหลืวิสัยกุลบุตรลูกหลานจะรู้ตามได้ พระองค์เจ้าก็ไม่เอามาตรัสในที่นี้ ไม่สอนในที่นี้ เพราะเป็นสิ่งที่เหลือกำลังของปัญญาของกุลบุตรลูกหลาน ส่วนธรรมะที่มีอยู่เดี่ยวนั้นมันพอเหมาะพอสม สมควรที่กุลบุตรลูกหลานจะรู้ได้เข้าใจได้ตามพระองค์ ฉะนั้น จึงตรัสอยู่แค่นี้คนเดียวเท่านั้นเอง ฝึกปัญญาให้ดีก็แล้วกัน

การฝึกปัญญาไม่จำเป็นต้องไปหารูปแบบหรือจะนั่งก็คิดพิจารณาได้ จะเดินก็พิจารณาได้ ยืนก็พิจารณาได้ นอนก็พิจารณาได้ พิจารณาไปแต่ละอย่างก็ปฏิเสธว่าทุกอย่างไม่มีอะไรเป็นของของตน แม้ตัวตนของเราด้วย ต้องคิดหักมุมกัน เช่นว่า ถ้าคิดว่าอันนี้เป็นของของเรา เป็นตัวตนของเรา ความคิดนี้เป็นความคิดฝ่ายเข้าข่ายกิเลสตัณหาทั้งหมด ถ้ามีความเห็น

อย่างนี้ มีความคิดอย่างนี้ นี่คือเข้าข่ายตัวสมุทัย เข้าข่ายกิเลส ตัณหา

แต่ถ้าเรามาคิดเรื่องตรงกันข้าม คือคิดหักมุมกัน นั่นคือปฏิเสธว่าของทุกอย่างไม่มีอะไรเป็นของของเรา หรือตัวเรา ถ้าคิดได้อย่างนี้ คิดถูกต้องธรรม ไปทางธรรม เพราะฉะนั้น ฝึกคิดเสียใหม่ ถ้าไม่อย่างนั้นมันเสียเวลาในการปฏิบัติ เพราะยุคสมัยนี้ ผู้ที่จะให้ข้อมูลในหลักปฏิบัติเราได้ตรงๆ ชัดๆ นั้น มันหายากพอสมควร

เพราะคนตีความหมายคำสอนของพระพุทธเจ้าออกมาหลายแง่มุมแตกต่างกันไป มันจึงกลายเป็นสายโน้นบ้าง สายนี้บ้าง หลายคนถามว่าหลวงพ่อบุญล่สายไหน ก็สายปัญญา นะสิ ของใหม่หรือของเก่าละทีนี้ ปัญญาเป็นของเก่า ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่คนไม่เข้าใจนี่กว่าเป็นของใหม่ เพราะประมาณ ร้อยสองร้อยปีที่ผ่านมา คนมาฝึกทำสมาธิกันมากเหลือเกิน สอนวิธีการทำสมาธิทั่วไปหลายประเทศ ทั้งทางศรีลังกาและพม่า แต่เรื่องปัญญาพิจารณารธรรมะที่ว่ามานี้แทบจะไม่มีใครสอนกันเลย

ถ้าอ่านประวัติของพระอริยเจ้าในสมัยครั้งพุทธกาลแล้ว

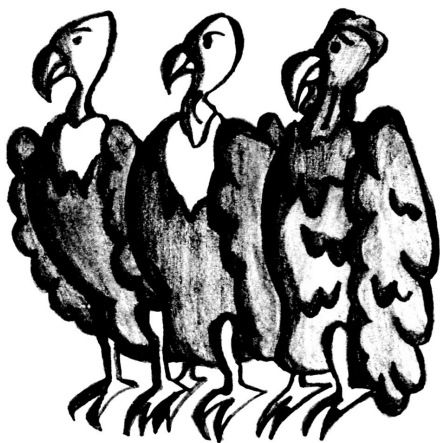
จะเห็นว่าปัญญามาก่อนสมาธิทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าหลวงพ่อกุลจะมาคิดค้นคว้าขึ้นเอง ถ้าได้ศึกษาหลักเดิมของพระพุทธเจ้า หลักเดิมของพระอรหันต์ทั้งหลายไว้ดีแล้ว จะเห็นว่าปัญญานำหน้า มันเป็นหลักเก่าแก่ สมัยที่พระองค์เจ้าสอนพุทธบริษัทก็สอนปัญญานำหน้า นั่นก็คือมุ่งที่จะเปลี่ยนความคิดและเปลี่ยนความเห็นเป็นหลักนำหน้า

ของสองอย่างนี้ต้องเปลี่ยนให้ได้ แต่ก่อนมาความคิดความเห็นเรานี้ กิเลสตัณหาครอบครองไปหมดแล้ว ความคิดแต่ละอย่างก็คิดไปตามกิเลสตัณหาทั้งหมด หรือความเห็นต่างๆ ก็เป็นความเห็นที่เป็นฝ่ายกิเลสตัณหาทั้งหมด นี่คือทางโลกเรายังเวียนว่ายตายเกิด เกิดตายกับวัฏสงสารร้อยกัปพันกัลป์ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ก็เพราะกิเลสได้ครอบครองความคิดและความเห็นของเราได้ทั้งหมด

เราจะเอาความคิดและความเห็นของเรานั้นมาเป็นทางธรรมได้อย่างไร จะแยกแยะกันอย่างไร ก็เอาความจริงเป็นตัวตัดสิน ความจริงที่ว่าไม่มีอะไรเป็นของเราที่แน่นอน ทุกอย่างมันเป็นเพียงเครื่องอาศัยประจำชีวิตหนึ่งๆ เท่านั้น ให้เราพิจารณาบ่อยๆ ทำใจให้เชื่อตามนั้นและปฏิเสธมันให้ได้

นั่นหมายถึงให้ใจยอมรับความเป็นจริง ใจยอมรับความเป็นจริงเมื่อไร เมื่อนั้นใจมันจะวางเอง มันจะละเองโดยปริยาย แต่ก่อนใจเรามันเคยยึดติดอย่างนี้ๆ ต่อมามันจะไม่ติด เพราะมันวางได้ พุดง่ายๆ ว่าใจมันวางความเห็นเดิมได้

คำว่าวางคำนี้ คือว่าวางความเห็นเดิม วางความคิดเดิม เอาแค่นี้ทำได้ไหม ยังไม่ถึงวางกิเลสตัณหาณะ ยังไม่ถึงขั้นละกิเลสตัณหา โลภะ โทสะ หรอกณะ ยังไม่ถึงขั้นนั้น คือละความเห็นเดิมความคิดเดิมที่เรามีอยู่ นี่คือจุดแรกที่เราต้องทำ ต้องฝึกตัวนี้ให้ได้ ถ้าเราละตัวนี้ได้แล้ว มันมีทางก้าวหน้าต่อไปได้แล้ว มันมีทางต่อละที่นี้ มันต้องเริ่มต้นใหม่ เดินทางใหม่ อันนี้แนวทางนี้เป็นแนวทางของพระพุทธเจ้าที่จะเดินเข้าไปสู่อริยชน มรรคผลนิพพานคือทางสายนี้

ตกลีแรงเป็นอีแรง

๑
ท

ว่าความคิดความเห็นเป็นไปตามโลกทั้งหมดละก็ มันเดินทางตามกระแสโลก เรียกว่าเดินทางตามวัฏจักร หากทาง สิ้นสุดไม่ได้ ก็เหมือนกับเราเกิดตายๆ กับโลกอันนี้ร้อยกัปป พันกัลป์ เราก็เดินทางสายนี้มาก่อนแล้ว แต่เราไม่เกิด ความเบื่อหน่ายอะไร คิดว่าเป็นของสุขสบายไปเสีย ไปถือเอา คนกลุ่มใหญ่ที่พูดกันว่า เมื่อคนกลุ่มใหญ่เขาทำกันอย่างนี้ ก็ทำตามเขาไปเถิด ลักษณะอย่างนี้ภาษาโบราณถึงว่า ตกฝูง อีแร้งก็เป็นอีแร้งไป ตกฝูงอีกาก็เป็นอีกาไป โบราณว่าอย่างนั้น

ความจริงมันไม่ต้องเป็นอย่างนั้นก็ได้อ้อ ถ้าเราเป็นคนดี ไปตกฝูงอีแร้งเป็นอีแร้งไปนะ เอาทำไม ไปอยู่กลุ่มคนพาลก็เป็นคนพาลไปกับเขา คบไปทำไม มันต้องเลือกให้เป็นสิ บางสิ่งบางอย่างมันก็เข้ากันได้กับยุคปัจจุบัน เช่นคำหนึ่งที่ว่า เข้าบ้านคนตาหิ้วต้องหิ้วตาตาม เป็นต้น อันนี้ก็ไม่เสียหายอะไรถ้าจะหิ้วตาตามเขา แต่คำว่า ตกอีแร้งเป็นอีแร้ง อีกา เป็นอีกาทันที มันไม่เข้าท่า เพราะอีแร้งอีกามันไปหาของเน่าๆ

เหม็นๆ กิน ของหอมมันไม่กิน มันชอบของเน่าๆ เท่านั้น

เมื่อมาถึงเรา คนอ็แรงส่วนใหญ่ในเมืองไทยหรือทั่วโลก พารา กินของเน่าๆ ของเหม็นๆ ทำไมเราจึงทำตาม เมื่อไหร่ เราจะเป็นหงส์สักที แสดงว่าเราเลือกไม่เป็น เขาพารา กินอะไร เราก็ไปกับเขาตลอดเวลา

มันต้องฝึกตัวเองเสียใหม่ ถ้าเขาเป็นกา ก็เป็นกากับเขา ไปได้ มันได้เมื่อไหร่ มันต้องพิจารณาตัวเอง อะไรควร อะไรไม่ควร เหตุผลที่ว่ามันเป็นตัวคิด เป็นตัวตัดสินใจ เป็นตัวชี้ขาด ว่าเราจะเอาชีวิตเราไปทางไหน ขณะนี้เราปฏิบัติเพื่ออะไร เพื่อความพ้นทุกข์ แนวทางพ้นทุกข์มีอะไรบ้าง มันต้องศึกษา วิธีปฏิบัติเพื่อให้พ้นทุกข์ให้มันสมบูรณ์แบบขึ้นมา

ที่เราพูดกันอยู่ทุกวันๆ ว่า สัมมาทิฎฐิ สัมมาสังกัปปิ คำว่าสัมมาคำเดียวนี้มันต้องตั้งหลักให้เป็น แต่ก่อนมาเรา เป็นมิจฉา ใจยังเวียนวายนายเกิดจากภพน้อยภพใหญ่มา จนถึงปัจจุบันนี้ก็เพราะอะไร มิจฉา มีความเห็นว่าโลกนี้น่าอยู่ น่าอาศัย รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ น่ารักน่าชอบ น่าอด น่าชม นี้มิจฉาหรือเปล่า ก็มิจฉานั้นแหละ พวกนี้ยากที่จะเข้าหา สุธรรมะได้ นี่ก็เป็นทางกระแสโลก เดินตามกระแสโลก มันแยก

ทางจากมรรคผลนิพพาน

มิจฉาดตัวนี้ จะมีความเห็นผิดในมรรคผลนิพพาน ไปเริ่มคิดใหม่ เริ่มพิจารณาใหม่ ขยันหมั่นคิดพิจารณา วันคืนผ่านไปๆ ชีวิตเราก็ผ่านไปๆ ร่างกายแก่ไปๆ แต่วันนี้เราทำอะไรอยู่ ควรธรรมควรจะรู้ รู้หรือยัง ควรจะพบเห็น พบเห็นหรือยัง ควรจะเข้าใจ เข้าใจหรือยัง ควรจะปล่อยจะละ มันปล่อยละได้หรือยัง แต่ละวันๆ มันกินแล้วก็นอน กินแล้วนอนธรรมดา มันกินได้ทำได้ แต่ว่าโอกาสผ่านไปวันหนึ่งคืนหนึ่ง มันก็ไม่ได้ขึ้นเลย เท่าเดิม ขาดทุนด้วยซ้ำไป จะมีกำไรก็ยาก ทำสมาธิก็นั่งประเดี๋ยวประด๋าว ไม่ก็นาทีก็กินนอนละ พักผ่อนละ เวลาทำสมาธิเหมือนคูตี เวลาออกจากที่สมาธิไปแล้ว หักล้างลบล้างกันได้หมดเลย คุยแซวกัน คิดหน้าคิดหลังวุ่นไปหมด คิดไปตามราคาตัณหากิเลสทั้งหมดเลย

คือทำไมปล่อยใจไปอย่างนั้น เวลาทำสมาธิเหมือนกับว่าคุมใจตัวเองอยู่ มันยึดสติอย่างนี้ๆ ออกจากที่สมาธิมา เอาละทีนี้ ไปกันใหญ่ละทีนี้ คิดหน้าคิดหลัง คิดทางโลกทั้งสาม คือนี่มันยืนด้วยตัวเองไม่ได้ ขาดตัวเอง ตัวของตัวเอง มันอ่อนเปลี้ยเพลียแรง คือเป็นคนที่ไม่ใคร่จะไปตรงไหนก็ไป

กิเลสหายไปไหนก็ไป แต่ทางธรรมะไม่ใช่อย่างนั้น

ทางธรรมะเขาว่าช่วยตัวเอง มันต่างกันตรงนี้ คำว่า
อัตตา ทิ อัตตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งของตน นี่คือหลักธรรมะ
พึ่งตัวเองให้ได้ พึ่งเหตุพึ่งผล พึ่งความสามารถตัวเองให้เป็น

ส่วนฝ่ายกิเลสตัณหามันหายไปเลย เราก็ถือว่าไปกับ
เขาไป เอาไปเอามาจนถึงปัจจุบันนี้แหละ เหมือนว่าทำ
อย่างหนึ่งพูดอย่างหนึ่ง มันไม่ตรงกัน ไม่ว่าเราเดี๋ยวนี้เป็น
พุทธหรือเป็นชาวพุทธ ปฏิบัติเพื่อเป็นพุทธ ภavanaปฏิบัติไปสู่
มรรคผลนิพพาน แต่สุดท้ายเอาจริงๆ ก็ไปภavanaแบบฤษีกัน
มาทำสมาธิสงบแข่งกันเฉยๆ

เราเคยทำมาแล้วก็น่าจะคิดได้ว่ามันคืออะไรสมาธิอันนั้น
มันละอะไรได้บ้าง เวลาเข้าสมาธิอยู่เป็นอย่างไร ออกจากสมาธิ
แล้วเป็นอย่างไร มันต้องสังเกตเราเองตรงนี้ เราฉลาดขึ้นหรือ
โง่งลง ทบทวนตัวเองให้เป็น นี่มาศึกษาตัวเองให้ได้อย่างนี้

การศึกษาธรรมะคือศึกษาตัวเอง ตำราต่างๆ ที่มีอยู่
ทั้งหมดก็เขียนมาจากคนเรานี้ เรามีทุกส่วนในตำรานั้น แต่เรา
ไม่ดูตัวเองเฉยๆ มันยังอ่านตำรามานาน

วันนี้เลยให้ข้อคิด ข้อเห็น ให้ทุกคนได้ต่างไปคิด

ไปพิจารณาดูให้ขยันหมั่นเพียรมากขึ้น เพราะวันคืนผ่านไปๆ แล้วไม่กี่วันก็ออกพรรษาแล้ว ก็โอกาสเรามันมีเท่านี้ ได้มาปฏิบัติกัน ออกพรรษาแล้วต่างคนต่างไปแล้วที่นี้ หลวงพ่อก็ต่างคนต่างไป หลวงพ่อก็ต้องไปวัดหลวงพ่อกีกันนั้นแหละ ไปตามหน้าที่ คือกิจนิมนต์เพื่อศาสนา เพื่อเผยแผ่ธรรมะ ให้คนส่วนอื่นรู้จักแนวทางปฏิบัติไปด้วย กำลังพอไปได้ไปก่อน ถึงยุคหนึ่งไปไม่ได้ก็ต้องอยู่ธรรมดา มันแก่ ธรรมดาละ เอาละที่นี้

ถอนใจ

- วัตถุประสงค์** : เผยแพร่มรดกกรรมของ หลวงพ่อทูล ขิปปปัญญา
สำหรับผู้ที่ปรารถนาความสุขในชีวิต (กามาวจร)
จนถึงผู้ที่มุ่งหวังมรรคผลนิพพาน (โยคาวจร)
- รายละเอียด** : หนังสือชุดใจ ลำดับที่ ๘ ถอดเทปจากธรรมเทศนา
ของหลวงพ่อทูล เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๓
ที่วัดป่าบ้านค้อ จ.อุดรธานี
- ISBN** : ๙๗๘-๖๑๖-๓๔๘-๓๖๕-๒
- พิมพ์ครั้งที่ ๑** : ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖
- จำนวนการพิมพ์** : ๑๐,๐๐๐ เล่ม
- ผู้จัดพิมพ์** : คณะศิษยานุศิษย์
- ถอดเทป** : พณญา เครือครองสุข
- ภาพปก** : Tanawat Pisanuwongse
- ภาพประกอบ** : ด.ช. ณัฐวัฒน์ เนาวรัตน์พงษ์
- ลิขสิทธิ์** : ขอสงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกหรือพิมพ์ซ้ำเนื้อหา
ในหนังสือเล่มนี้ กรุณาติดต่อ KPY USA หรือ
วัดชานพราหมณ์มาราม

ข้อมูลการติดต่อ

San Fran Dhammaram Temple

2645 Lincoln Way, San Francisco, CA 94122

โทร. 1 (415) 753-0857

Website: watsanfran.org

E-mail: watsanfran@yahoo.com

KPY USA

19721 Scenic Drive, Redwood Valley, CA 95470

Website: kpyusa.org

E-mail: kpyusagroup@gmail.com

วัดป่าบ้านค้อ

ต.เขื่อน้ำ อ.บ้านฝ่อ จ.อุดรธานี 41160

โทร. (042) 250-730-1

Website: watpabankoh.com

E-mail: watbankoh@yahoo.com

หนังสือธรรมะ ชุดใจ

๑) แต่งใจ	แต่งอย่างไร...จะให้เธอรู้
๒) สองใจ	รักที่เสียดายน้อง
๓) รู้ใจ	ไม่ต่างอะไรกับวันวาน
๔) ขอใจ	ชั่วฟ้าดินสลาย
๕) ม่วนใจ	รักแล้วรักเลย
๖) เปรี้ยวใจ	บอด...จึงชอกช้ำ
๗) คู่ใจ	คู่แท้ชั่ววันรันดร์
๘) ถอนใจ	สิ้นสุดกันที
๙) ใจเอ๋ย	อย่าลืมนฉัน
๑๐) นอกใจ	รักนี้เพื่อเธอ

ผู้ใดมีความประสงค์จะสมทบทุนในการจัดพิมพ์หนังสือ
เล่มต่อไป กรุณาติดต่อ soratya@yahoo.com บัญชีออมทรัพย์
ธนาคารกรุงเทพ เลขที่บัญชี ๖๕๐-๐-๑๒๗๗๔-๘

